

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2005-2 Sayı/Issue: 11

TÜRKİYE'DE İLKÖĞRETİM VE İNTERNET

Hamiyet SAYAN*

ÖZET

İnternet bilgisayar ağlarının birbirine bağlanmasından oluşan geniş ve açık bir sistemdir(Crump ve Carbone 1997:4) ve teknolojinin en yeni biçimlerinden biridir. Bu sistemle birlikte bilgi çağı denilen bir dönem başlamış ve bilgi akıl almaz biçimde ulaşılma, üretilme, paylaşılma ve yönetilme olanağına sahip olmuştur.

Günümüzde bu olanakları kullanabilme becerisi ise, yani; bilgiye ulaşma, öğrenme, üretme, yönetme ve paylaşma gibi özellikler çağdaş insanın sahip olması gereken özellikler haline gelmiştir. Teknoloji yaşamımızın her alanına girmiş olduğundan bu özelliklerin önemi giderek artmaktadır. Çağdaş insanın işi bilgiyle uğraşmak haline gelince; bilgiye ulaşma, onu özümseme, analiz edebilme, sentezleme ve uygun biçimde kullanma ayrıca geliştirilecek bir yan haline gelmiştir. Bu becerilerin geliştirilmesi toplumda sadece bir kesimin sahip olması gereken özellikler olmaktan çıkıp her insanın kazanacağı beceriler olması yanı sıra da ayrı bir önem kazanmaktadır. Böylece eğitim sisteminin önemi artmakta ve işi karmaşıklaşmaktadır. Aynı zamanda eğitim önem kazanarak talep artışı yaratmaktadır.

Böyle bir dünyada 'eğitim' devletlerin ilk öncelikleri arasındadır. İş alanlarında başarı sağlamak, iş gücünü bilgi çağına uygun becerilerle donatmak ve ana hedef olan kalkınmayı gerçekleştirmek için eğitimin önemi de giderek artmaktadır. . Bu durumda eğitim ise yeni olanaklar oluşturma göreviyle karşı karşıya kalmaktadır. Gelecek kuşakları yeni bir dünyaya hazırlamak için bilgi öğretilen modelden bilgiye ulaşmayı, bilgiyi kullanmayı, bilgiyi paylaşmayı, bilgi üretmeyi öğreten okullara dönüşme gereği vardır. Var olan programlardan öteye; bağımsız öğrenme yeteneklerini geliştiren ve bunu değerlendirebilen sistemler oluşturulmalıdır. Eğitim denilince akla ilk gelen ise temel eğitim olmaktadır.

Türkiye'de temel eğitim ilköğretim adıyla 7-14 yaşındaki her vatandaşa zorunlu olan ve sekiz yıllık bir süreyi kapsayan eğitimidir. Sekiz yıllık eğitimden mezun öğrenciler bilişim yeterlikleriyle donanık olmalıdırlar ki yeni

* Yrd. Doç. Dr. A.İ.B.Ü. Eğitim Fakültesi.

dünyada etkin yaşayabilsinler. Bu nedenle okul programları teknolojiyle bütünleştirilerek yeniden ele alınmalıdır.

Türkiye'nin bilgi toplumu haline gelebilmesi ve vatandaşlarının gelişmiş ülke vatandaşlarıyla rekabet edebilmesi için ilköğretime özel bir önem verilmelidir. Her vatandaşın ancak bu kademedeki eğitilmesi sözkonusudur. Toplumun oluşturacak bireylerin tamamına ancak bu eğitimle çağdaş beceriler kazandırılabilir. Bu işi öncelikle temel eğitim üstlenecektir. Dolayısıyla okul programlarında teknolojinin gerektirdiği becerilere yer verilmesi gereği açıkça ortaya çıkmaktadır.

İnternet bu teknolojilerden en yenisi ve her konuda en çok başvurulan biçimi olarak temel eğitime girmiş ve doğru kullanımına ihtiyaç duyulan bir teknoloji olarak yerini almıştır (Akpınar 1990). Ayrıca internet çok büyük bir hızla gelişmekte ve yeni olanaklar sunması yanı sıra yaygınlaşmaktadır.

İnternet ve iletişim teknolojilerindeki gelişim okul programları ile kendiliğinden kültürlenme arsındaki kesin ayrımı da ortadan kaldırmaya doğru gitmektedir. Bir yandan bütünleştirme, diğer yandan genişleme gerçekleşirken başka bir yandan da kazanılacak becerilerin artması söz konusu olmaktadır. Bu nedenle bu çalışmada Türkiye'de ilköğretimde İnternetin kullanılmasına ilişkin konular incelenmektedir.

Türkiye'de ilköğretim ve İnternet

Eğitim Türkiye açısından yaşamsal bir önem taşımaktadır. Geleceğin dinamik ortamlarında üretime katılacak olan kuşaklardan büyük sorumluluk beklenmektedir. Gelişmiş ülkeler düzeyinde olabilmek, hatta onları aşmak için büyük adımlara ihtiyaç vardır. Bu açıdan kaybedilecek zaman ve fırsatların sonuçları ağır olacaktır.

Yaşadığımız çağda teknolojinin toplumda yarattığı değişiklik çok hızlı olmaktadır. Bu değişikliğin temeli de bilgiye dayanmaktadır. Bilgi üretmenin temel kaynağı ise eğitim kurumlarıdır (Demirel 1997:55). Günümüz yaşamını sürdürebilmek için bireyleri bu ortamlara hazırlayacak olan eğitim ise ilköğretimden başlayabilir. O halde her bireyi eğitime görevi olan ilköğretim öncelikle bu işi gerçekleştirmek durumuyla karşı karşıyadır.

Geleceğin büyüklerini ve iş gücünü yetiştiren ilköğretim, önümüzdeki yıllara hazır olmalıdır. İlköğretim çağından başlayarak öğrencilerin; okuma, öğrenme, araştırma, bilgi üretme, bilgi paylaşma ve bilgiyi kullanma gibi beceri ve alışkanlıkları geliştirmeleri gerekli görülmektedir. Bu nedenle okul ve sınıf ortamlarında öğrencileri aktif öğrenmeye götürecek bilgi

teknolojilerini kullanma fırsatı sağlayacak öğrenme çevreleri oluşturulması önem kazanmaktadır.

İnternet elektronik bilgi toplumunda global duvarları aşma fırsatı sağlar ve her şey herkes için her yerde var olur (Heinich ve diğerleri 1999,261). Ayrıca internet nitelikli eğitim olanağına ulaşma konusunda eşitlik sağlaması yönüyle de eğitim felsefesine ve demokratiklik ilkesine uygun düzenlemelere fırsat verecektir

İnternet eğitimde çok değişik işin yapılabileceği bir ortamdır. Farklı hizmetlerle değişik amaçlara uygun kullanılabilir. Görsel-işitsel araçların tümünü kapsamayı yanında onları bütünleştirebilme olanağı sunması ve paylaşılabilmesi interneti daha da kullanışlı kılmaktadır.

Türkiyede Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı sonuna kadar tüm okullarda internet erişiminin sağlanması ve tam gün etkili ve verimli kullanılmasının gereği üzerinde durulmuştur(Senemoğlu ve Çelik2000:185).Ayrıca okul kütüphanelerinde bilgi teknolojileri ve interaktif öğrenme ortamlarının oluşturularak öğrenme merkezi haline getirilmesi üzerinde de durulmaktadır.

Türkiye’de ilköğretim okullarında internet teknolojisinin kullanılmaya başlandığı, ancak çok yeni olan uygulamalara ilişkin sistematik sonuçlara ulaşamadığı söylenebilir.

Türkiye’de İlköğretimde internetin kullanılmasına ilişkin uygulamalarda yaşanan ve yaşanacağı bilinen çeşitli sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar öncelikle altyapı, yetişmiş insan gücü, programlarla teknolojinin bütünleştirilmesi ve öğrenci güvenliği ile parasal kaynak yaratma gibi sorunlardır. Ayrıca uygulamaları sürdürme de düşünülmesi gereken bir yandır. Söylenecek diğer bir yan ise yasal düzenlemelerin birlikte geliştirilmesi gereğidir. Bu durumda sorunların görünenlerini dikkate alarak görünmeyenlere hazır olarak uygulamalara iyi bir planlama ile başlanması uygun olacaktır.

İlköğretimde 2000’li yılların başında çağı yakalayıp kalmış ülkeler düzeyinin üstüne çıkma hedefiyle birlikte niteliği artırmanın önemi de ortaya çıkmaktadır. İlköğretimde niteliğin geliştirilmesi için sistemi oluşturan bütün parçaların geliştirilmesi gerekmektedir. İlköğretim sistemini etkileyen parçalardan biri de öğretim programlarıdır(Senemoğlu ve Çelik, 2000:187).Öğretim programları içinde bulunan hedeflere bakılınca da internet ve bilgi teknolojilerine ilişkin bir ifadeye rastlanmamaktadır. Sadece bilgisayar derslerinin programlarında buna ilişkin hedefler vardır. Ancak bunların da iyi belirlenmemiş ve gerçekleştirilmesi güç hedefler olduğu belirtilmektedir (Özkan 1999). Diğer ders programlarında böyle bir hedef olmadığı gibi,

internet ve bilgi teknolojilerini bütünleştirmeye izin de vermemektedir İnternet, bilgi teknolojileri arasında öğrenme-öğretme stratejilerini geliştiren teknolojilerden biridir. İnternetin okul programlarıyla bütünleştirilmesi konusunda özellikle www'nin ve buradan sağlanan materyallerin önemli yer tuttuğu belirtilmektedir (De Cicco ve diğerleri 1998:8). Bundan başka Türkiye'de ilköğretimde internetin kullanılmasına ilişkin bir program çalışması da görülmektedir.

Programlardan başka ilköğretim okullarında internetin kullanılması bütçeyi de gerektirmektedir. Bu konuda maliyet yalnızca M.E.B.'nin harcamaları ile okulların teknolojiye ayırabildikleri paylardan oluşmaktadır(Sayan2002:84).

Türkiye yeni teknolojileri eğitimde kullanmayı ve öğrenme-öğretmede bu anahtardan yararlanmayı başarmalıdır. Türkiye'de bu konuda donanımın sağlanması ve internete bağlanma konusunda oldukça önemli adımlar atılmıştır. Örneğin; Türkiye'deki bütün ilçelerde en az iki okulda bilgisayar ve teknoloji sınıfları oluşturulmuş ve internet bağlantısı sağlanmıştır. Ancak TELEKOM' un bölgedeki ulaşım gücüyle ilgili olarak internete giriş sorunları henüz çözülememiştir(Sayan,2002:85).

Diğer yandan okullarda internet erişiminin var olması, yararların tümünü sağlayacağı anlamına gelmez ve kötü bir programın yetersizliklerinden kurtaramaz.

İlköğretimde internet kullanımına ilişkin en büyük güçlük erişim konusunda olmaktadır. Hem öğrenciler hem de öğretmenler için var olan bu altyapı sorunu daha işin başında uygulamaları etkilemektedir.

Sınıf yönetiminde, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sınıfa entegre edilmesinde, okulda bulunan araçların ve bunların buldukları yerlerin önemli olduğu belirtilmektedir. Birçok etkinlik web araçlarının kullanılmasına bağlıdır. Çoklu ortam ve www gibi gelişmiş yapılarıyla resim, yazı, canlandırma, ses ve film gibi verilere kolayca ulaştırarak bunları birbiriyle bağlantılandırıp, paylaşımına uygun hale getirebilmektedir. Sunduğu bu kolaylıklarla farklı organizelere de olanak tanımaktadır.

İlköğretimde internetin kullanılması www'nin yapılandırılmasıyla kolay hale gelmiştir. Bunda www'nin güvenli oluşu da etkili olmuştur. Artık internet ilköğretimde kaynak olarak, yayın aracı olarak, tartışma ve iletişim aracı olarak kullanılmaktadır.

Türkiye'de eğitimde interneti kullanma uygulamalarına başlarken, dünyada olup bitenleri yakından izlemek ve sonuçları değerlendirerek, şartlara uygun bir biçim vermek gerekmektedir.

1999 yılında dünyada 3-17 yaş çağındaki 18 milyon çocuğun internet kullanıcısı olduğu ve 2002 yılında bunun 38 milyona çıkmasının tahmin edildiği bir durumda internetin çocuklar tarafından kullanılan bir araç olduğunu kabul etmek ve gereken önlemlerle birlikte yararlı kullanım biçimlerini eğitimde oluşturma gereği açıkça ortaya çıkmaktadır. En önemlisi çocuğa seçici olmayı öğretmektir. Anne babalar bilgisayarı çocukların oyalanma aracı olarak görmemelidir. Teknolojinin sınıfta kullanılması gereği ise özellikle önemli görülmektedir.

İnternetin ilköğretimde kullanılması hem dikkatli bir planlamayı gerektirmekte hem de öğrenci güvenliği ve kötü etkilerden korunması için özel bir önem arz etmektedir. Bu nedenle ilköğretim çağı çocukları uygulamalarını bir rehber gözetiminde gerçekleştirmelidirler.

İnterneti okulda kullanmada dikkat edilmesi gereken yanlardan biri de aşırı kullanmadır. Aşırı kullanmada fiziksel, psikolojik, sosyal ve tehlikeli durumlar olarak belirtilen gruplarda toplanan önemli noktalar belirlenmektedir (Tuncer, 2000). Bunlardan fiziksel grupta yer alanlar göz sağlığını etkileme ve oyunu engelleme olarak belirtilmekte, psikolojik alanda ise bağımlılık yarattığı araştırmalarla ortaya konmaktadır. Sosyal olarak arkadaş edinme becerisinin gelişmesine engel olma durumu vurgulanmakta, az kitap okumaya gidişe neden olmaya yer verilmektedir. Tehlikeli durumlar arasında ise; kötü sitelere giriş, kötü dost bulma gibi durumlar gösterilmektedir. Ancak sayılan bu olumsuz etkiler anne baba ve eğitimcilerin dikkatli olmaları ve iyi rehberlik etmeleriyle kontrol edilebilir görünmektedir.

Bu durumda ilköğretim okullarına internet araçlarının sağlanması ilk gerçekleştirilecek iştir. Ancak uygulamaların başlatılması istenen sonuçlara ulaştıramaz. Çünkü uygulamalarda en çok üstünde durulması gereken yanlardan biri yetişmiş insan gücünün sağlanmasıdır. Yetişmiş insan gücü içinde ise en önemlisi öğretmenlerdir. Eğitimcilerin zaten yoğun işleri yanında interneti programlarıyla nasıl bütünleştirecekleri bir sorundur. Ancak bunu yine de fedakarlık yanlarıyla sağlamaları mümkündür. İlköğretimde internetin kullanılması konusunda altyapı oluşturulurken, buna paralel olarak ihtiyaç duyulacak insan gücünün de çeşitli projelerle ele alınıp yetiştirilmesi önerilmektedir. Türkiye’de Öğretmenlerin eğitimi ise illerde düzenlenen kurslar şeklinde gerçekleşmektedir (Sayan2002).

Yapılan bir araştırmada(Sayan,2002) Türkiye’deki öğretmenlerin interneti kullanma gereğine inandıkları ve bu konuda eğitilmeye ihtiyaç duydukları ortaya konmuştur. Öğretmenlerin interneti eğitimde kullanabilmesi pek çok beceriyi geliştirmelerini gerektirmektedir. Bunlardan ilki her

kullanıcının sahip olması gereken becerilerdir. Bilgiyi paylaşma düzeyindeki beceri ise; materyali destekleme, yani web üzerinde yayın yapmadır. Öğretmenlerin bu ileri düzeydeki becerilere sahip olması onların hizmetöncesi ve hizmetiçi eğitimini gerektirmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin eğitimi etkili bir planla gerçekleştirilmelidir. İyi bir öğretmen eğitimi, okul programı ve kaynaklarıyla, teknikleri içeren bir eğitim olacaktır.

İnternetin ilköğretimde kullanılmasına ilişkin az sayıdaki araştırmadan elde edilen bilgilere göre okullarda internet bağlantısının sağlanmış olması yönetici ve öğretmenleri kullanmaya yöneltmektedir. Ancak öğretimde etkili kullanılabilmesi için öğretmen eğitimine önem verilmesi gerekmektedir. Bu eğitimi Türkiye’de M.E.B. vermektedir. Eğitimin sürekliliği de gerekli görülmektedir. Türkiyede bu konudaki deneyimler sadece pilot projelerden oluşmaktadır (Sayan 2002).

Yönetmelik açısından M.E.B., Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü’nde bir şube müdürü internet teknolojisi ile ilgili olarak görevlidir. İnternette ilgili projeler oluşturulmuştur. Ancak ilköğretim düzeyinde planlı bir uygulama görülmemektedir. Sadece her il ve ilçede teknoloji sınıflarının oluşturulup internete bağlanma süreci devam etmektedir (Sayan 2002).

Yöneticilerin interneti kullanmaları onları soyutlanmış hissetmekten kurtarmakta ve e-posta, listeler ve haber grupları yoluyla buldukları yerlerin dışına çıkabilmelerini sağlayarak, fikirlerini, felsefe ve problemlerini diğer yöneticilerle paylaşma olanağı yaratmaktadır. Diğer yandan mesleki kuruluşlarla ve diğer kurumlarla bağlantılarını kolaylaştırıp, artırmaktadır. Birçok okul yöneticisi önemli bilgileri alıp göndermede interneti kullanmaktadır. Bazı basit toplantılar yerine e-posta kullanmak hem zamandan tasarruf, hem de hızlı iletişim sağlamaktadır. Bu uygulamalarla harcamaların azaldığı bile belirtilmektedir (Serim ve Koch 1996:196).

Öğrenciler ise programlarıyla bütünleştirilmiş bir ağa evden ulaşabilirlerse yararlanma fırsatı bulabilirler. Kütüphanede çalışabilir, kaçırdıkları dersi tekrarlayabilir, benzeşime dayalı laboratuvar deneylerini yapabilir, kelime işlemcileri kullanabilir, çizim yapabilir, müzik programlarıyla çalışabilir, hesap yapabilir ve ağ üzerinden etkileşerek kendilerini geliştirebilirler. Hazırlanan tasarımların çok kişi tarafından kullanılması yanı sıra da tasarruf sağlanabilir. Böylece her öğrenci;

- e-posta yoluyla uzmanlara ulaşabilir
- bilgiyi taşıma ve paylaşma olanağı bulur
- ödevlerini yapmada tüm olanaklara ulaşır
- ulaşılmayan olay ve gezileri mümkün kılar.

Bu durumda internet gerek eğitim düzenlemelerinin yapılmasında, gerek okul programlarının hazırlanmasında işe katılmak durumunda olmaktadır.

SONUÇ

Günümüzde okullar geçmişe göre farklılaşmıştır. Hancock (1997: 60-62), bilgi çağı okulunu tanımlamakta ve bu okulların özellikleri üzerinde durmaktadır. Bunlar:

- Etkileşim
- İçsel motivasyonla öğrenme
- Değişen öğretmen rolü
- Ortam ve teknoloji uzmanlarının katılımı
- Sürekli değerlendirmedir.

Bu özelliklerin var edilmesinde internetin katkısı olacağı görünmektedir. İnternet kullanımı da giderek artmaktadır. Birçok okul ve sınıf uygulamalarına internet kullanımı girmekte ve bu teknolojiden yararlanılmaktadır.

Türkiye’de okullarda internet kullanılmaya başlanmıştır. Ancak çok yeni olan uygulamalardan sistemli bilgiler çıkarılamamıştır

Türkiye gibi kıt kaynakları olan bir ülke yeni bir teknolojinin kullanılmasında rastgele hareketlerden kaçınmalı, titiz bir planlama ile zaman geçirmeden uygulamalara başlanmalıdır. Uygulamaların merkezi olarak yürütülmesinin zor olması nedeniyle küçük projelerin yapılması, hatta yerel uygulama projelerinin oluşturulması uygun yollar olabilecektir. Ancak tüm eksiklik ve zor koşullara rağmen, internetin kullanılmasını uygun olacağı ortaya çıkmaktadır. Böylece deneyimler geliştirilebilir ve gelecekteki uygulamalara yön verebilir.

İnternetin öğretmen ve öğrencilerin yüz yüze olma durumlarında, çizme, yazma, yapma, bitki yetiştirme gibi becerilerin öğretiminde kullanılamayacağı bilinmelidir (Serim ve Koch 1996:105). Türkiye’de internetin ilköğretim okullarında kullanılması kaçınılmaz olarak görülmektedir Ancak nasıl kullanılacağı konusunda dikkatli davranılmalıdır (Sayan 2002:201).

Türkiye’de internet kullanımına ilişkin programlar yer almamaktadır. Teknolojinin programla nasıl bütünleştirilebileceği konusunda öğretmenlerin desteğe ihtiyacı vardır.

Türkiye’de internetin okullarda kullanımı konusundaki sorunlar arasında alt yapı kurulması, donanım satın alınması ve teknik becerilerin eksikliği önem taşımaktadır. Öncelikli eğitim ihtiyacı ise teknik becerilerin kazandırılması konusundadır. Bu uygulamalar henüz başlangıç aşamasındadır. Sonuç olarak bu konudaki öneriler şöyle sıralanabilir:

- uygulamalara dikkatli planlama ile başlanmalı,

-uygulamalar M.E.B. tarafından başlatılmalı,
-bütçe payı artırılmalı,
-altyapı ve donanım sağlanması eğitimle paralel olmalı,
-uygulamalardan veriler toplanmalı-her yönüyle araştırılmalı,
-okul programları ve teknolojinin bütünleştirilmesi titizlikle ele alınmalı,
-yerel ağlar oluşturulmalı ve uygulama sonuçları paylaşılmalı,
-uygulamayı yapan okullara destek sağlanmalı,
-uygulamalar önce küçük çapta denemelerle başlanmalıdır (Sayan 2002:203).

KAYNAKÇA

- Akpınar, Yavuz. **İnternet ve Okuduğunu Anlama**. Uzaktan Eğitim, Kış, 11-18. (1999).
- Crump, Eric ve Nick Carbone. **English Online**, Houghton Mifflin Company: 222 Berkeley St Boston MA 02116-3761,1997.
- DE Cicco, Eta; M.Farmer ve C.Hargrave. **Activities for Using the Internet in Primary Schools**, Kogan Page Ltd. 120 Pentonville road. London N1.
- Demirel, Özcan. **Eğitimde Program Geliştirme**. Usem Yayınları 13, Ankara, 1997.
- İşman, Aytekin. **Uzaktan Eğitim**, Sakarya, Değişim Yayınları,1998.
- Özkan, Betül. **İlköğretim Öğretmenlerinin İnternet Kullanılmasına İlişkin Görüşleri**. Buca Eğ. Fak. Dergisi, 1999, Özel Sayı: 75-80.
- Sayan, Hamiyet. **İlköğretim İnternet Kullanımına İlişkin Yönetici ve Öğretmen Görüşleri**. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Ün. ,Sos. Bil. Ens. ,2002.
- Senemoğlu, Nuray ve K.Çelik. **İlköğretimde Sayısal Göstergeler ve 2000'li Yıllarda Nitelik Geliştirme**. S.D.Ü. Burdur Eğ. Fak. Der. 1999, 1,1: 180-194.
- Serim, Ferdi and M.Koch. **Netlearning: Why Teachers Use the Internet**. Songline Studios, Inc. And OReilly & Associates, Inc.101 Morris Street Sebastopol CA 95472, 1996.
- Heinich, Molanda, Russell, Smaldino. **Instructional Media and Tecnologies for Learners**. 6th Edition, Prentice- Hall, Inc.New Jersey 07458, 1999.
- Tuncer,Nilüfer. http://ab.org.tr/ab2000/dokumanlar/tuncer_bildiri.doc.